

توسعه راهبردی محلات شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۱ کلانشهر تهران)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۶/۳۰ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۸/۲۹

طاهر پریزادی

استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
tparizadi@yahoo.com (مسئول مکاتبات)

احمد زنگانه

دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
zanganeh45@yahoo.com

افسانه فخری پورمحمدی

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
afsaneh_fakhripoor@yahoo.com

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: شاخص‌ترین ویژگی شهرهای بزرگ ساختار پیچیده آن‌هاست. فقر شهری نیز یکی از پدیده‌های پیچیده است که طی چند دهه اخیر در مراکز شهری، مهم‌ترین معضل شهری محسوب می‌شود و به‌واسطه آثار سوء و جلوگیری از گسترش آن، شناخت دقیق پهنه‌های فقر در شهرها را طلب می‌کند. این پژوهش پس از شناسایی پهنه‌های فضایی فقر شهری در محلات عرفی منطقه ۱۱ شهر تهران؛ زمینه را برای برنامه ریزان و مدیران شهری در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کاهش مشکلات و محرومیت در محلات شهری، فراهم می‌کند که در نهایت این امر به برنامه‌ریزی راهبردی توسعه در محله هدف برنامه‌ریزی امیریه منتهی شد.

روش پژوهش: این تحقیق از نظر هدف رویکردی کاربردی را در پیش گرفته و از نظر روش تحلیلی - تجویزی است که پس از توضیح مفهوم فقر، فقر شهری، گستره‌های فقر و خصیصه‌های آن به روش کتابخانه‌ای به کمک داده‌های بلوک‌های آماری سال ۱۳۹۰ با محاسبه ۲۷ شاخص در قالب چهار بعد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی به شناخت و تحلیل پراکندگی فقر شهری در محلات عرفی منطقه ۱۱ تهران اقدام شده است و در نهایت به برنامه‌ریزی توسعه آتی محله هدف برنامه‌ریزی با استفاده از تکنیک آیدا می‌پردازد.

یافته‌ها: یافته‌های سطح‌بندی محلات بر اساس تکنیک تاپسیس بیانگر آن است که محلات (فلسطین، هلال‌احمر، خرمشهر، جمال‌زاده، اسکندری، امیریه) به‌عنوان محلات دارای فقر شهری و بسیار نامطلوب و محلات (شیخ‌هادی، پارک رازی، آذربایجان، قلمستان، مخصوصی، عباسی) جزء محلات مطلوب شناخته شدند.

نتیجه‌گیری: نتیجه پژوهش حاکی از آن است که محله مسئله‌دار امیریه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی نسبت به سایرین شرایط نامساعدتری دارد به دلیل مزایای قدمت و اصالت محله و همچنین معایب استقرار در محدوده بافت فرسوده شهری و راهبردها و سیاست‌های خاصی برای توسعه این محله ارائه شده است

واژگان کلیدی: گستره‌های فضایی، فقر شهری، برنامه‌ریزی راهبردی، توسعه محله

مقدمه

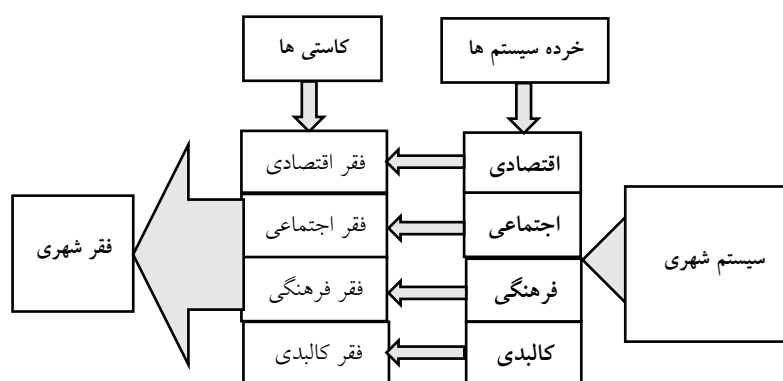
شهر انتقال یافت (جوهری پور، ۱۲۷: ۱۳۸۱). در پاسخ به چنین وضعیتی و به منظور جلوگیری از توسعه فقر، نهادهای بین‌المللی اقدامات عمده‌ای را در عرصه بین‌المللی انجام داده‌اند. در ایران نیز در زمینه مبارزه با فقر در قالب برنامه‌های توسعه طرح‌های سامان دهی، پیش‌بینی‌هایی صورت گرفته و چندین بار لایحه فقر زدایی تهیه و تنظیم شده است ولی این کوشش‌ها نهایتاً به اقدام بسیار موفقی منجر نشده است.

در ایران برای تهیه طرح‌های ساماندهی محدوده‌های دارای فقر شهری تنها بعد اقتصادی را در نظر گرفته‌اند، درحالی‌که فقر شهری از کاستی‌ها و شرایط نامطلوب در تمام ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی به وجود می‌آید. در این پژوهش مدل مفهومی فقر شهری توسط نگارندگان (شکل شماره ۱) ترسیم شده است که این مدل بیانگر آن است که هر سیستم شهری از خرده سیستم‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی تشکیل شده است که کاستی‌ها و ضعف در همه‌ی این خرده سیستم‌ها فقر شهری را به وجود می‌آورد.

بیان مسئله

هم‌زمان با رشد سریع شهرنشینی، فقر نیز به سرعت در حال شهری شدن است. بنابراین کاهش فقر شهری یکی از مهم‌ترین مسائل قابل توجه در مقیاس جهانی خواهد بود. در این میان، در دهه ۱۹۶۰ این ایده که رشد اقتصادی به‌طور کارآمدی نیازها و نگرانی‌های گروه‌های فقیر را مورد مخاطب قرار نمی‌دهد، مسیری را برای ورود «نگرش نیازهای اولیه»

اگر شهرها را به‌عنوان پدیده‌های «مکانی-زمانی» که در نقطه‌ای خاص ایجاد می‌شوند و در فضا تکامل می‌یابند و با گذشت زمان رشد می‌یابند، در نظرگیریم فقر نیز بخش جداناپذیر از این پدیده را شکل داده که در نقاط شهری مختلف جهان با درجات گوناگونی تبلور یافته است. «پهنه‌های فقر» با اشکال، عناوین و علل شکل‌گیری متفاوت خود در شهرها ناظر بر محل اسکان بخشی از جمعیت است که از لحاظ دستیابی به خدمات و امکانات شهری با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده و کیفیت زندگی در ابعاد مختلف آن (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی - فضایی و محیطی) از شرایط مطلوبی برخوردار نیست. آنچه در مقوله فقر در مطالعات شهری اهمیت می‌یابد، تبلور فضایی فقر در شهرهاست. تبلور فضایی فقر در شهر را می‌توان شکل‌گیری و بسط گستره‌های فقر، بافت‌های فرسوده، بافت‌های ناکارآمد، اسکان غیررسمی و حاشیه‌نشینی با مشکلات حاد در خصوص مهاجران فقیر، بیکاری، اشتغال کاذب، بار تکفل بالا، خشونت و ناامنی (وندالیسم) و مواردی از این دست مشاهده کرد (بمانیان و همکاران، ۱۵۴: ۱۳۹۰). در آخرین دهه‌های قرن بیستم فرآیندهای گوناگونی موجب شکل‌گیری پدیده‌ای به نام «شهری شدن فقر» یا فقر شهری شد که یکی از بازتاب‌های کالبدی آن در ساخت یابی سکونتگاه‌های غیررسمی تبلور یافته است. فرجام ناگزیر توسعه شهری به دلیل سرریز نیروی کار مناطق روستایی و ناکارآمدی سیاست‌های تعدیل اقتصادی در دهه هشتاد میلادی و تأثیر آن بر کاهش آهنگ توسعه اقتصادی بر شمار گروه‌های آسیب پذیر تر به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه افزوده و به تدریج کانون فقر از روستا به

شکل (۱): مدل مفهومی فقر شهری

فراهم کرد. نقطه شروع این نگرش به این مسئله اشاره دارد که اولویت باید بر ارضای نیازهای اساسی افراد برای غذا، آب، مسکن و ... به جای تمرکز بر شاخص‌های رشد اقتصادی قرارداد شود و در واقع بسیاری از جوانب رفاه به‌وسیله شاخص‌های برپایه درآمد یا مصرف توضیح داده نمی‌شود. از این دیدگاه، ملاک تشخیص فقر، دستیابی به کارکردهایی در زندگی است که برای هر فردی مطلوب و ارزشمند است. مجموع این کارکردها، قابلیت‌های افراد را تشکیل می‌دهد. این مفهوم فقر قابلیت است که در مقابل فقر درآمدی مطرح شده است. به بیان دیگر فقر شهری یک پدیده چندبعدی، شامل جوانب اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی است. آسیب‌شناسی از فقر بسیار گسترده است و تا مدت‌ها باقی می‌ماند. فقر نتیجه نابرابری اقتصادی و اجتماعی و کالبدی است (صادقی و مسائلی، ۹۸: ۱۳۸۷). فقر پدیده‌ای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی است که از نبود حداقل نیازهای انسانی و یا ناتوانی در تأمین آن ناشی می‌شود (راغفر و صانعی، ۹۸: ۱۳۸۹). از این منظر مناطق شهری را تضادهای اجتماعی - اقتصادی مشخص می‌کند و این تضادها باعث شکل‌گیری نابرابری در توزیع فضایی امکانات در سطح بلوک‌های شهر می‌شود و به نوعی به نابرابری فضایی می‌انجامد (ایراندوست، ۴۵: ۱۳۸۷). به منظور حل مسائل ناشی از نابرابری‌های فضایی، گام نخست شناخت و سطح‌بندی مناطق فقر شهری از نظر میزان برخورداری در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی می‌باشد. در این مقاله تلاش شده است تا با بررسی وضعیت ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی در منطقه ۱۱ شهرداری تهران و رتبه‌بندی محلات و شناخت مسئله‌دارترین محله (محله امیریه) به برنامه‌ریزی توسعه آتی محلات با استفاده از تکنیک آیدا بپردازد.

ادبیات پژوهش

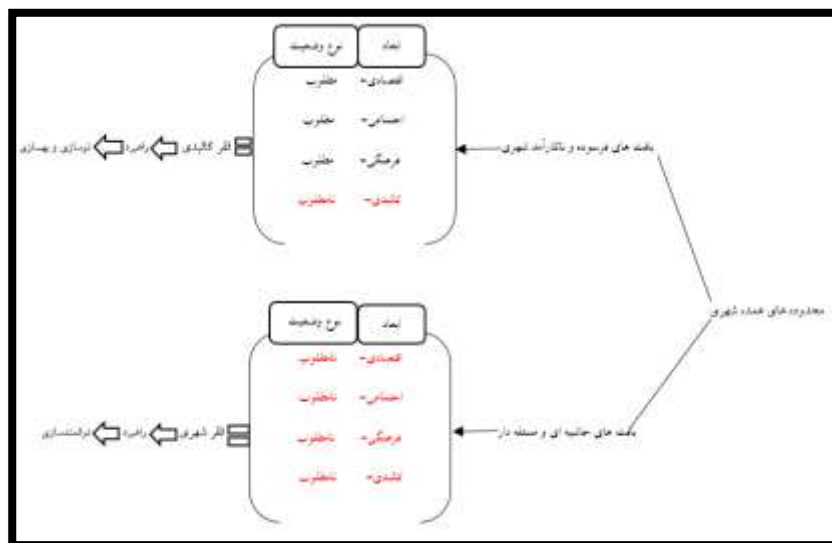
برنامه‌ریزی توسعه سازمان ملل فقر را در کیفیت زندگی تعریف کرده است و برای آن سه شاخص اندازه کافی درآمد، بهداشت و آموزش را برمی‌شمارد (روستایی و همکاران، ۱۴۳: ۱۳۹۱). در گزارش توسعه جهانی بانک جهانی مبارزه با فقر (۲۰۰۱-۲۰۰۲)، فقر چیزی فراتر از نابرابری درآمد یا توسعه پایینی انسان است، فقر همان آسیب‌پذیری، نبود قدرت و ابزار عقیده است (بانک جهانی، ۱۳۸۰: ۳۸). فقر شهری عموماً با کارگران بیکار یا اخراج شده و مهاجران روستایی فقیر ظاهر می‌شود و

آینده از هر سه نفر در جهان، یک نفر در مناطق حاشیه شهرها و گستره‌های فقر زندگی خواهند نمود-UN) (Habitat, 2005). افرادی که عموماً از لحاظ اجتماعی و اقتصادی ضعیف هستند در مکان‌هایی از شهر سکنی می‌گزینند که از لحاظ مؤلفه‌های محیطی و کالبدی ناسامان و ناکارآمد بوده تا شاید هزینه‌های کمتری بر ایشان تحمیل شود (بمانیان و همکاران، ۱۳۹۰). این خصیصه‌ها را در یک دسته‌بندی کلی، می‌توان در قالب چهار مؤلفه‌ی اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی طرح نمود. گستره‌های فقر در ایران به مکان‌گزینی این پهنه‌ها در مکان‌هایی که از نظر محیطی و یا مصنوع با مشکلاتی چون: قرارگیری در حریم گسل‌ها، رودخانه‌ها، دکل‌های فشار قوی برق، مناطق ناکارآمد و رهاشده شهری و وامانده از چرخه توسعه مواجه می‌باشند (بمانیان و همکاران، ۱۳۹۰). تعیین محدوده گستره‌های فقر از اقدامات اولیه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری جهت ورود به این‌گونه گستره‌ها به شمار می‌رود. لذا جهت شناسایی و پهنه‌بندی چنین گستره‌هایی، نیاز به شناخت خصیصه‌های مؤثری است که بتوان آن‌ها را در سکونتگاه‌های شهری موردبررسی قرارداد. در بسیاری از کشورها به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، فقر موضوعی چالش‌برانگیز در برنامه‌ریزی‌های کلان‌کشوری است، اما عمده پژوهش‌ها معطوف به شناخت فقر به مفهوم کلی بوده و یا در صورت توجه به فقر شهری موضوعات کلان را در روش‌شناسی موضوع دخالت داده است. از مهم‌ترین پژوهش‌های صورت گرفته در مورد فقر مربوط به اقدامات بانک جهانی، سازمان بین‌المللی کار، سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی ملل متحد موسوم به یونسکو، صندوق بین‌المللی اقدام جهت مقابله با فقر، صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی و صندوق جمعیت سازمان ملل از مهم‌ترین سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه مقابله با فقر جهانی هستند (غفوری و همکاران، ۱۳۹۱).

تکنیک تحلیل عرصه‌های تصمیم‌گیری AIDA یکی از تکنیک‌های مهم نظام برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است که شروع تفکر اجرای این تکنیک در کشور ایالات متحده آمریکا به اوایل دهه ۱۹۵۰ میلادی و در کشور انگلستان به اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی

برمی‌گردد. این تکنیک به‌عنوان نقطه عطفی در برنامه‌ریزی از دهه ۱۹۸۰ میلادی در کشور انگلستان موردتوجه قرار گرفت، زمینه‌های موضوعی کاربرد آن نیز با استفاده از روش‌های جدید تعیین روابط پیچیده بین جنبه‌های مختلف برنامه‌ریزی و به‌خصوص در مورد ایجاد سیاست‌های برنامه‌ای ساختاری و استفاده از قاعده کلی انتخاب استراتژیک به‌منظور غلبه بر پیچیدگی مشکلات تأکید دارد. تکنیک آیدا در نظام برنامه‌ریزی استراتژیک تکنیک مهمی محسوب می‌شود. این تکنیک در مرحله طراحی (شامل تعیین اختیار سیاست‌های اصلی، تولید استراتژی‌های آلترناتیو و تهیه برنامه) و در زمینه کاربرد توصیفی و پیش‌گویانه به کار می‌رود. این تکنیک با زمینه تئوریک تجربی و در زمینه‌های غیر فضایی به‌ویژه فعالیت‌های اقتصادی به کار می‌رود (دانشپور، ۱۳۸۶). در این تکنیک به‌طور کلی تدوین اهداف بر اساس مسائل و مشکلات، تعیین راهبردها و ارائه پیشنهادها که در سه سطح تجربیدی و ارتباطات افقی و عمودی انجام می‌گیرد. در بالاترین سطح، عناصر سناریو و در سطح میانی عرصه‌های سیاست‌گذاری که دارای جزئیات بیشتری می‌باشد، قرار دارند، در پایین‌ترین سطح پروژه‌های پیشنهادی که به‌عنوان بیانیه اقدام‌ها تلقی می‌شوند قرار می‌گیرند (کلانتری خلیل‌آباد، ۱۳۸۴: ۸۸).

بافت‌های ناکارآمد محدوده‌های شهری از دو بافت فرسوده و بافت حاشیه‌ای و مسئله‌دار تشکیل شده است که وضعیت بافت‌های فرسوده از نظر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی مطلوب است و فقط بعد کالبدی آن وضعیت نامطلوب دارد و راهبرد کاربردی برای این بافت‌ها بهسازی و نوسازی آن‌ها می‌باشد. در واقع بافت‌های فرسوده مهاجر فرست هستند و اصطلاح (king flight) را برای این قشر از بافت‌ها باید به کاربرد، یعنی افراد اصیل به علت فقر کالبدی از این بافت‌ها مهاجرت می‌کنند، ولی بافت حاشیه‌ای مسئله‌دار از نظر تمام ابعاد اقتصادی و اجتماعی، فرهنگی و کالبدی وضعیت نامناسبی دارد که این وضعیت در این بافت‌ها منجر به فقر شهری شده که راهبرد کارآمد برای این بافت‌ها توانمندسازی است.

شکل (۲): مدل مفهومی پژوهش

پیشینه پژوهش

مفهوم محرومیت را اولین بار در دهه ۱۹۴۰ نویسندگان کتاب سرباز آمریکایی به کاربردند. آن‌ها از مفهوم محرومیت برای نشان دادن احساسات فردی استفاده می‌کنند که فاقد منزلت اجتماعی و شرایط مناسب اقتصادی و یا شرایطی که به اعتقاد خویش باید داشته باشد و دارا نیست. محرومیت در مناطق شهری به صورتی است که شرایط فرهنگی و اجتماعی و از سوی دیگر مشکلات اقتصادی را برای ساکنان آن رغم زده که این معضلات و مشکلات سبب گسترش فضایی فقر و نارضایتی عمیق در میان اقشار جامعه شده است.

در پژوهش مشترکی که با همکاری سازمان بهداشت جهانی (WHO) و یونیسف انجام شده است نتایج حاکی از آن است که رشد جمعیت رابطه مستقیمی با میزان گسترش نواحی فقیر دارد. در آفریقا و آسیا که دارای نرخ رشد جمعیت بالاتری هستند سهم ساکنین مناطق فقیر و محروم (IS) نیز بیشتر می‌شود (WHO/UNICEF, 2000). آرتور توماس بورگارت (۲۰۰۱) در پایان‌نامه خود به ارزیابی توسعه اجتماعات محلی در یکی از ایالات کانادا پرداخته است، او نشان می‌دهد که پس از تدوین راهبرد توسعه محله‌ای برای شهر در سال ۲۰۰۰ میلادی، روند مشارکت ساکنان اجتماعات محلی در این شهر و به تبع آن توسعه کارکردهای اجتماعی مرتبط با محلات شهری شتاب بیشتری گرفته است و انتظارات و برآوردها با روند برنامه‌ریزی شده کنونی در چشم‌انداز ۲۹

ساله آن تا سال ۲۰۲۹ محقق خواهد شد. در این رساله، سرمایه اجتماعی و تقویت آن در سلول‌های بنیادی شهر محلات شهری مورد تأکید قرار گرفته است (صارمی، ۱۳۸۶، ۳۵-۵۳).

آغاز مطالعه فقر در ایران به اواخر دهه ۴۰ بازمی‌گردد که بیشتر معطوف به توصیف زندگی ساکنان محلات حاشیه‌نشین بود. پس از انقلاب اسلامی و توجه به مباحث اسلامی در دهه ۶۰ مجموعه مطالعات پرویز پیران که نتایج آن به تدریج در ماهنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی دهه ۶۰ و ۷۰ منتشر شد، در غنای مباحث نظری فقر شهری و مسکن غیررسمی و تبیین ابعاد این پدیده در کشور، بسیار مؤثر و راهگشا بود (حاج یوسفی، ۱۷: ۱۳۸۱). در سال‌های اخیر پژوهش‌های دانشگاهی گسترده‌ای در زمینه فقر و فقر شهری انجام شده است که عمده آن‌ها به صورت مطالعات موردی و مونوگرافی بودند. خامنه و همکاران (۱۳۸۴)، در پژوهش خود با عنوان درآمدی بر شناخت و سنجش فقر شهری با روش توصیفی-تحلیلی به شناخت، سنجش و تحلیل فقر پرداخته است. نتایج مطالعات آن‌ها نشان می‌دهد که ریشه‌یابی، شناخت و پهنه‌بندی فقر شهری از طریق روش‌های کمی و کاربردی گام نخست در جهت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کاهش فقر است.

کلانتری خلیل‌آباد و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهش خود با عنوان کاربرد تکنیک AIDA در برنامه‌ریزی شهری مطالعه موردی مرمت بافت تاریخی شهر یزد که با استفاده از روش تحلیلی-کاربردی انجام دادند تلاش

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف رویکردی کاربردی دارد و از منظر ماهیت و روش تحلیلی - تجویزی است پس از تشریح مفهوم فقر و فقر شهری به روش کتابخانه‌ای و اسنادی، با استفاده از بلوک‌های آماری سال ۱۳۹۰ جامعه آماری این پژوهش (منطقه ۱۱ تهران)، مستخرج از سرشماری‌ها، آمارنامه‌ها و همچنین نقشه کاربری اراضی منطقه ۱۱ از مرکز آمار ایران، مبادرت به شاخص سازی شده است و شاخص‌های محاسبه شده در قالب ۴ بعد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی و ۲۶ شاخص اقدام شد.

منطقه ۱۱ شهر تهران از بخش‌های مرکزی کلان‌شهر تهران است. این منطقه با مساحت ۱۱، ۷۵ کیلومتر مربع دارای ۴ ناحیه و ۱۹ محله با جمعیتی حدود ۲۸۸ هزار نفر تشکیل شده است. منطقه ۱۱ از شمال به خیابان انقلاب (از چهارراه کالج تا میدان انقلاب و تا خیابان آزادی و نواب صفوی ادامه دارد). از شرق به خیابان وحدت اسلامی تا حافظ، از غرب بزرگراه نواب صفوی و از جنوب به راه آهن (از شوش تا نواب صفوی) محصور می‌شود. محدوده مورد مطالعه در این پژوهش منطقه ۱۱ شهر تهران می‌باشد.

کردند با توجه به مسائل و مشکلات موجود در بافت تاریخی شهر یزد و همچنین امکانات و قابلیت‌ها، اهداف در جهت مرمت و احیاء بافت تاریخی تنظیم شده است.

رضایی و همکاران (۱۳۹۱) با در پژوهشی با عنوان شناسایی و ارزیابی گستره‌های فضایی فقر شهری در شهر یزد پس از پس از تشریح مفهوم فقر و فقر شهری با روش توصیفی - تحلیلی به این نتیجه رسیدند که بیشتر محلات شهر یزد شرایط مناسب را دارا هستند و تنها ۳۲ درصد این محلات دارای فقر شهری هستند.

در پژوهش‌های انجام شده در مورد پهنه‌های فقر شهری تنها به دنبال بعد اقتصادی در فقر شهری بودند در حالی که دز تعریف مفهوم فقر شهری باید همه ابعاد من جمله اجتماعی، فرهنگی، کالبدی را هم در نظر گرفت. در پژوهش حاضر سعی شده است که بعد از تعریف مفهوم فقر شهری و ترسیم مدل مفهومی آن با توجه به همه ابعاد (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، فرهنگی) و رتبه بندی محلات منطقه ۱۱ شهر تهران، به توسعه آتی محله هدف برنامه‌ریزی با استفاده از تکنیک آیدا بپردازد.

شکل (۳): موقعیت جغرافیایی منطقه ۱۱ شهر تهران و محله امیریبه

یافته‌های پژوهش

مرحله اول: تعیین شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی محلات اجتماعی - عرفی: در این پژوهش، جهت شناسایی محلات مسئله‌دار از بلوک‌های آماری سال ۱۳۹۰ منطقه ۱۱ شهر تهران در محیط نرم‌افزار ArcGIS، SPSS و EXCEL استفاده شده است. معیارهای شناخت محلات مسئله‌دار، ابتدا ۲۶ متغیر در

قالب چهار شاخص اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مشخص شدند و در ادامه با بهره‌گیری از مدل تاپسیس، نقشه‌های سطح‌بندی محلات ۱۹ گانه منطقه در هریک از شاخص‌ها و در نهایت نقشه وضعیت کلی محلات (در همه شاخص‌ها) تهیه شده است و در نهایت با استفاده از تکنیک آیدا به برنامه‌ریزی توسعه راهبردی محلات منطقه ۱۱ شهر تهران پرداخته شده است.

جدول (۱): وضعیت ابعاد و شاخص‌های تحقیق در منطقه مورد مطالعه

وضعیت عمومی	جمع کل	میانگین کل	میانگین ابعاد تحقیق رتبه نهایی ابعاد
اقتصادی	نرخ فعالیت عمومی	۱۴۱۷,۷۱	۷۴,۶۲
	نرخ جمعیت غیرفعال	۳۱,۴۹	۱,۶۶
	بار جمعیت	۱,۱۷	۰,۰۰۶
	بار تکفل خالص	۱۱۷,۴۵	۶,۱۸
	نرخ فعالیت اقتصادی	۱۷۴۸,۸۸	۹۲,۰۰۵
	بار تکفل ناخالص	۸۷,۵۲	۴,۶۱
اجتماعی	میزان تراکم جمعیت	۲۷۱۲,۳۹	۱۴۲,۷۶
	نسبت جنسی جمعیت	۲۰۱۵,۹۳	۱۰۶,۱
	نسبت جوانی جمعیت	۳۵۳,۴۶	۱۸,۰۶
	نسبت سال خوردگی	۲۶,۵۹	۱,۰۴
فرهنگی	نسبت جمعیت بی‌سواد به کل	۲۹۴,۵۹	۱۵,۰۵
	نسبت محصلین	۸۷۲,۶۷	۴۵,۹۳
	نسبت دانشجویان	۴۱۰,۴۱	۲۱,۰۶
	نسبت فارغ التحصیلان	۸۷۰,۲۹	۴۵,۰۸
	نسبت جمعیت باسواد کل	۱۰۲۳,۹۷	۵۳,۸۹
	نسبت باسوادی مرد	۱۵۵۰,۵۴	۸۱,۶۱
	نسبت باسوادی زن	۱۲۱۹,۸۸	۶۴,۲
کالبدی	سرانه آموزشی	۱۲,۴۱	۰,۶۵
	سرانه فرهنگی و مذهبی	۲,۵۷	۰,۱۴
	سرانه مسکونی	۲۹۹,۱۸	۱۵,۷۵
	سرانه تجاری	۲۵,۰۸	۱,۳۲
	سرانه فضای سبز	۴,۵۳	۰,۲۴
	سرانه تأسیسات شهری	۵,۳	۰,۲۸
	سرانه صنعتی	۱۲,۸۵	۰,۶۸
	سرانه درمانی	۲۵,۷۶	۱,۳۶
	سرانه تفریحی	۱,۰۹۵	۰,۱
	سرانه ورزشی	۳,۱۳	۰,۱۶

تاپسیس نشان می‌دهد که در مجموع از ۱۹ محله منطقه، شش محله (فلسطین، هلال‌احمر، خرمشهر، جمال‌زاده، اسکندری، امیریه) در وضعیت نامطلوب کیفیت زندگی به لحاظ شاخص‌های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی قرار دارند و محله امیریه با شاخص اولویت ۰/۰۷۴ نامطلوب‌ترین محله منطقه ۱۱ تهران می‌باشد. بنابراین محله هدف این تحقیق محله امیریه است.

شاخص نرخ فعالیت اقتصادی در بعد اقتصادی با میانگین کل ۹۲/۵ به علت تعداد بالای مراکز تجاری و میزان بالای شاغلین بیشترین میزان را در میان شاخص‌های دیگر داراست. به همین علت محله امیریه در بین محلات دیگر از شاخص اقتصادی بالایی برخوردار است.

مرحله دوم: تعیین و شناسایی محلات اجتماعی - عرفی دارای فقر شهری: نتایج امتیازهای مدل

جدول (۲): رتبه‌بندی محلات منطقه ۱۱ بر اساس مدل Topsis و جمع ابعاد

ردیف	محلات	شاخص اولویت Topsis	رتبه	میزان وقوع فقر شهری در سطح محلات منطقه ۱۱
۱	شیخ هادی	۰/۵۷۸	۱	مطلوب
۲	پارک رازی	۰/۴۸۴	۲	
۳	آذربایجان	۰/۲۳۶	۳	
۴	قلمستان	۰/۱۹۶	۴	
۵	مخصوصی	۰/۱۵۷	۵	
۶	عباسی	۰/۱۵۰	۶	نسبتاً نامطلوب
۷	فروزش	۰/۱۳۸	۷	
۸	منیریه	۰/۱۳۶	۸	
۹	جمهوری	۰/۱۳۲	۹	
۱۰	راه آهن	۰/۱۳۲	۱۰	
۱۱	باغستان	۰/۱۲۹	۱۱	
۱۲	انبار	۰/۱۲۴	۱۲	
۱۳	آگاهی	۰/۱۲۴	۱۳	بسیار نامطلوب
۱۴	فلسطین	۰/۱۲۳	۱۴	
۱۵	هلال‌احمر	۰/۱۲۱	۱۵	
۱۶	خرمشهر	۰/۱۱۸	۱۶	
۱۷	جمال‌زاده	۰/۱۱۳	۱۷	
۱۸	اسکندری	۰/۱۱۰	۱۸	
۱۹	امیریه	۰/۰۷۴	۱۹	

مأخذ: مطالعات تحقیق ۱۳۹۶

شکل (۴): پراکنش فضایی فقر شهری در سطح محلات منطقه ۱۱ شهرداری تهران

تکنیک تحلیل عرصه‌های تصمیم‌گیری مرتبط یکی از تکنیک‌های مهم نظام برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است که شروع تفکر اجرای این تکنیک در کشور ایالات متحده آمریکا به اوایل دهه ۱۹۵۰ میلادی و در کشور انگلستان به اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی برمی‌گردد. این تکنیک به‌عنوان نقطه عطفی در برنامه‌ریزی از دهه ۱۹۸۰ میلادی در کشور انگلستان مورد توجه قرار گرفت، زمینه‌های موضوعی کاربرد آن نیز با استفاده از روش‌های جدید تعیین روابط پیچیده بین جنبه‌های مختلف برنامه‌ریزی و به‌خصوص در مورد ایجاد سیاست‌های برنامه‌ای ساختاری و استفاده از قاعده کلی انتخاب استراتژیک به‌منظور غلبه بر پیچیدگی مشکلات تأکید دارد. این تکنیک در نظام برنامه‌ریزی استراتژیک تکنیک مهمی محسوب می‌شود. این تکنیک در مرحله طراحی (شامل تعیین اختیار سیاست‌های اصلی، تولید استراتژی‌های آلترناتیو و تهیه برنامه) و در زمینه کاربرد توصیفی و پیش‌گویانه به کار می‌رود. این تکنیک با زمینه تئوریک تجربی و در زمینه‌های غیر فضایی به‌ویژه فعالیت‌های اقتصادی به کار می‌رود. در این تکنیک به‌طور کلی تدوین اهداف بر اساس مسائل و مشکلات، تعیین راهبردها و ارائه پیشنهادها که در سه سطح تجردی و ارتباطات افقی و عمودی انجام می‌گیرد. (کلانتری خلیل‌آباد، ۱۳۸۴: ۸۸) در بالاترین سطح، عناصر سناریو و در سطح میانی عرصه‌های سیاست‌گذاری که دارای جزئیات بیشتری می‌باشد، قرار دارند، در پایین‌ترین سطح پروژه‌های پیشنهادی که به‌عنوان بیانیه اقدام‌ها تلقی می‌شوند قرار می‌گیرند.

شکل شماره (۲) پراکنش فضایی فقر شهری در سطح محلات منطقه ۱۱ شهرداری تهران را نشان می‌دهد. با توجه به این نقشه اکثر محلات منطقه ۱۱ شهر تهران جزء محلات نسبتاً نامطلوب و بسیار نامطلوب محسوب می‌شوند.

مرحله سوم: تعیین محله هدف برنامه‌ریزی: محله امیریه به‌عنوان محله هدف با توجه با شاخص اولویت ۰/۰۷۴ و رتبه ۱۹ به‌عنوان نامطلوب‌ترین محله شناخته شده است. بنابراین این محله جزء محله هدف برنامه‌ریزی می‌باشد.

محله امیریه واقع در منطقه ۱۱ شهر تهران دارای ۲۸۰۰۰ نفر جمعیت می‌باشد که در ناحیه ۲ این منطقه قرار دارد و از شمال به محله منیریه و خیابان ابوسعید و منیریه از جنوب به خیابان بشیری و قزوین، از شرق به خیابان وحدت اسلامی و از غرب به کارگر جنوبی محدود می‌شود (سند راهبردی، ۱۳۹۰).

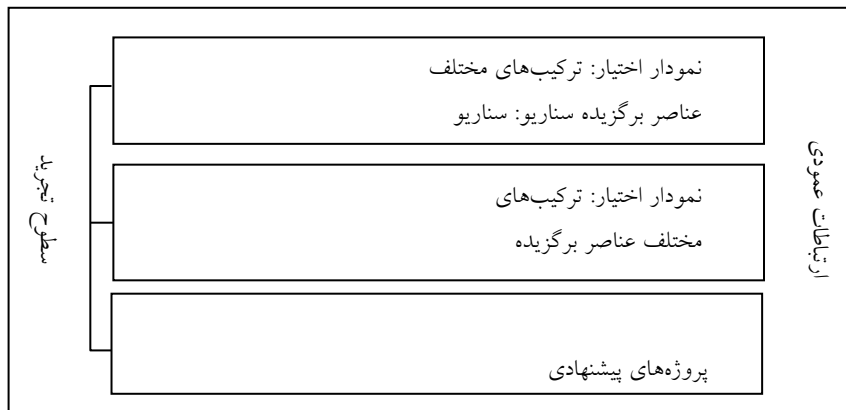
محله امیریه در منطقه ۱۱ شهرداری تهران از نامطلوب‌ترین وضعیت کالبدی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی برخوردار است. به همین دلیل این محله به‌عنوان محله هدف برای برنامه‌ریزی و پروژه‌های تغییری انتخاب گردیده است.

مرحله چهارم: برنامه‌ریزی توسعه راهبردی محله هدف (امیریه)

شرح مدل؛ تکنیک تحلیل عرصه‌های تصمیم‌گیری مرتبط (AIDA)

شکل (۵): موقعیت محله امیریه در منطقه ۱۱ کلان‌شهر تهران

نمودار (۱): ساختار روش در سه سطح تجریدی
مأخذ: دانشپور، ۱۳۷۵

به توسعه که اتخاذ تصمیم در مورد آن‌ها الزامی است از درون اهداف تعیین می‌شوند. برای تدوین اهداف نهایی منتج از مسائل و مشکلات موجود در محلات مسئله‌دار منطقه ۱۱ شهرداری تهران طرح‌های مربوطه از جمله طرح جامع شهر تهران، طرح تفصیلی منطقه و همچنین وضع موجود کالبدی، اجتماعی، اقتصادی محله هدف بررسی شده است.

شرح روش کار در تکنیک AIDA در سه مرحله به شرح زیر است:
مرحله اول: تحلیل مسائل و مشکلات و تدوین اهداف نهایی
در این مرحله مشکلات محله مسئله‌دار امپریه به همراه ریشه‌ی آن‌ها شناسایی شده و با توجه به وضع موجود این محلات، اهدافی در جهت پاسخگویی به مسائل موجود، تدوین می‌شوند و در فرآیند طراحی برنامه، راهبردها به‌عنوان عرصه‌های کلی و فراگیر مربوط

جدول (۳): تعیین راهبردها و عرصه‌های سیاست‌گذاری از اهداف

رشته علمی	مشکلات	نوع مشکلات	ریشه‌های مشکلات	پاسخ‌ها	اهداف	مکان عملی‌سازی
معماری	مشکلات معماری داخلی و خارجی	عدم رعایت اصول معماری داخلی و خارجی	عدم رعایت اصول معماری داخلی و خارجی	توسعه فضای داخلی و خارجی	رعایت اصول معماری داخلی و خارجی	معماری داخلی و خارجی
	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
معماری	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
معماری	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
معماری	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
معماری	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
معماری	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز
	مشکلات معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	عدم رعایت اصول معماری فضای سبز	توسعه فضای سبز	رعایت اصول معماری فضای سبز	معماری فضای سبز

مأخذ: مطالعات تحقیق، ۱۳۹۶

تحلیل وضع موجود بافت و در جهت پاسخگویی به مسائل موجود بافت تدوین گردیده‌اند.

مرحله دوم: تعیین راهبردها و عرصه‌های سیاست‌گذاری بر اساس اهداف

با توجه به مفاهیم موجود، از درون اهداف راهبردهایی مشخص و عرصه‌های سیاست‌گذاری بر اساس اهداف و راهبردها تعیین می‌گردد. عرصه‌های سیاست‌گذاری نقطه شروع دستیابی به پروژه‌های اجرایی نقش واسطه را در رهیافت سه سطحی انتخاب استراتژیک بازی می‌کند.

بر مبنای اهداف تعیین‌شده در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی و تعداد ۱۰ راهبرد در محله مسئله‌دار امپریه مشخص شده است که هر کدام دارای جنبه‌های خاص بوده و هر راهبرد دربردارنده دو اختیار متقابل است که با کلمات بلی و خیر، امکان وجود یا عدم وجود آن استراتژی بررسی شده است.

در این پژوهش، هدف اصلی ارائه راهکارهای توسعه محله محور مسئله‌دار امپریه در ابعاد کالبدی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌باشد، که برای دستیابی به آن اهداف زیر در نظر گرفته شده است:

- اعتلای کیفیت محیط مسکونی و محیط‌زیست منطقه
 - تثبیت جمعیت منطقه و تعادل بخشی فضایی به آن
 - ارتقاء کمی و کیفی سرویس‌های خدمات عمومی و زیرساخت‌های شهری خاصه در بخش حمل‌ونقل عمومی
 - ایجاد زمینه‌های اشتغال و افزایش درآمد منطقه
 - تأمین نیازها و ساماندهی و توسعه خدمات شهری منطقه
 - بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت‌های فرسوده منطقه
 - توسعه و ساماندهی مراکز محله و مراکز زیر محله
 - ساماندهی معابر استخوان‌بندی اصلی محله
- اهداف و رهنمودهای برنامه‌های راهبردی با مرور مسائل و مشکلات استخراج‌شده از اسناد برنامه‌ها (طرح جامع شهر تهران و طرح تفصیلی منطقه ۱۱) و توصیف و

جدول (۴): تعیین راهبردها و عرصه‌های سیاست‌گذاری از اهداف

ردیف	اهداف ویژه محله		اهداف	عرصه سیاست‌گذاری
	کالبدی	حالت کلی کالبدی		
۱	ایجاد بازگشایی فضای دستن	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۲	ایجاد زمینه‌های اشتغال و افزایش درآمد ساکنان محلات	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۳	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۴	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۵	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۶	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۷	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه
۸	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه	تعمیرات فضای عمومی منطقه

جدول (۵): تولید پروژه‌های راهبردی

ردیف	هدف برنامه سوم		پاوه	فرصت‌های بالقوه
	اقتصادی	فرهنگی، اجتماعی و محیط زیستی		
۱	ایجاد بازارهای صنایع دستی - استقرار کارخانه‌های نساجی	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	انگن گری خنده‌های جدید نساجی	توسعه سیاست‌های فرهنگی
۲	ایجاد زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۳	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۴	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۵	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۶	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۷	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۸	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۹	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق
۱۰	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	فرهنگی: تقویت هویت ملی و محلی - توسعه صنایع دستی	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق	توسعه زیرساخت‌های انرژی و آب و برق

مرحله سوم: تولید پروژه‌های راهبردی

در این مرحله پروژه پیشنهادی که منتج از نتایج اجرایی عرصه‌های سیاست‌گذاری هستند، به‌عنوان اجزای تشکیل‌دهنده برنامه توسعه راهبردی محلات مسئله‌دار تلقی شده و در آخرین سطح از سطوح سه‌گانه تجرید واقع می‌شوند. در رهیافت انتخاب استراتژیک، جهت تعیین پروژه‌های پیشنهادی از کل (استراتژی‌ها) شروع و به جزء (پروژه‌ها) ختم می‌شود. عناوین کلی پروژه‌ها به تفکیک عرصه‌های سیاست‌گذاری مشخص می‌شوند، و سپس از درون این عناوین کلی، پروژه‌های اجرایی به‌صورت توسعه‌ای و تغییر یافته مشخص شده و پروژه‌های تغییر یافته خود در سه دسته مکانی، رفتاری و فعالیتی تقسیم می‌گردند (کلانتری خلیل‌آباد، ۱۳۷۸: ۲۴۸ - ۲۴۷)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بررسی طرح‌ها و سند‌های برنامه‌ریزی منطقه ۱۱ شهر تهران بیانگر آن است که این سندها به دلیل تنگنای قانونی و مقرراتی، عدم ارتباط مناسب بین سازمانی، تداخل مدیریتی از تحرک و کارایی لازم

برخوردار نیستند و در این طرح‌ها تنها به بعد کالبدی بافت‌های مسئله‌دار و ناکارآمد شهری. اما با کاربرد تکنیک رهیافت انتخاب استراتژیک در احیای بافت فرسوده محله امیریه منطقه ۱۱ شهر تهران ضمن ریشه‌یابی تنگناها و کاستی‌ها، اهداف مشخص و سپس راهبردها و عرصه‌های سیاست‌گذاری تعیین و در نهایت پروژه‌ها ظاهر می‌شوند.

نتایج امتیازهای مدل تاپسیس در این پژوهش نشان می‌دهد که در مجموع از ۱۹ محله منطقه، شش محله (فلسطین، هلال‌احمر، خرمشهر، جمال‌زاده، اسکندری، امیریه) دارای فقر شهری و بسیار نامطلوب و محلات (شیخ هادی، پارک رازی، آذربایجان، قلمستان، مخصوصی، عباسی) وضعیت مطلوب به لحاظ شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی قرار دارند. با مطالعه وضعیت ابعاد و رتبه‌بندی محلات به این نتیجه رسیدیم که محله امیریه از نظر بعد کالبدی نسبت به سایر ابعاد وضعیت نامساعدتری دارد و از نظر بعد اجتماعی و فرهنگی به دلیل وجود موزه‌ها و بیت رهبری وضعیت آن مطلوب است.

۷) راغفر، حسین. صناعی، لیللا. (۱۳۸۹). اندازه‌گیری آسیب‌پذیری خانوارها در مقابل فقر در شهر تهران: یک روش شناسایی خانوارهای محروم، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۱۰، شماره ۳۸، صص ۳۸۹-۴۲۷.

۸) روستایی، شهریور. احدنژاد، محسن. اصغری زمانی، اکبر. زنگنه، علیرضا. (۱۳۹۱). الگوی تطبیقی گسترش فقر در شهر کرمانشاه در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵، فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، جلد ۳، شماره ۱۲، صص ۱۷-۴۰.

۹) صادقی، حسین. مسائلی، ارشک. (۱۳۸۷). رابطه رشد اقتصادی و توزیع درآمد با روند فقر در ایران با استفاده از رویکرد فازی، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۷.

۱۰) صارمی، فرید. (۱۳۸۶). توسعه محله‌ای در کلان‌شهر تهران مورد: محله مسکونی بهار، فصلنامه جغرافیا و توسعه، دوره ۱۱، شماره ۳۰، صفحه ۳۵-۵۳.

۱۱) صارمی، فرید. (۱۳۸۶). توسعه محله‌ای در کلان‌شهر تهران مورد: محله مسکونی بهار، فصلنامه جغرافیا و توسعه، دوره ۱۱، شماره ۳۰، صص ۳۵-۵۳.

۱۲) عبدی دانشپور، زهره. (۱۳۸۹). جزوه دستی تکنیک‌های برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.

۱۳) غفوری، حمیدرضا. سانشورپور، مهدی. موسوی، لیللا. (۱۳۹۱). مدل آیدآ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان.

۱۴) کلانتری خلیل‌آباد، حسین. حاتمی‌نژاد، حسین. پوراحمد، احمد. (۱۳۸۷). کاربرد تکنیک AIDA در برنامه‌ریزی شهری مطالعه موردی مرمت بافت تاریخی شهر یزد. مجله جغرافیایی سرزمین، شماره ۱۹.

۱۵) نخجوانی، سید احمد. (۱۳۸۴). فقر در خانوارهای ایرانی (با نگاهی به نتایج طرح هزینه درآمد خانوار در ایران)، فصلنامه رفاه اجتماعی، شماره ۱۷.

بر پایه یافته‌های پژوهش، جهت برنامه‌ریزی محله محور در سطح محلات دارای فقر شهری منطقه ۱۱ شهرداری تهران، بهترین پروژه‌ها به شرح زیر می‌باشد

- ساماندهی کالبدی- عملکردی خیابان فرهنگ محله امیریه
- توسعه و ساماندهی فضاها جمعیتی سرزنده با نقش‌های چندگانه، در جنوب محله امیریه
- ایجاد یک مرکز محله در غرب محله امیریه
- بازسازی یا تقویت عناصر ارزشمند بصری و ذهنی در محله امیریه
- ایجاد کاربری تجاری و اداری با غلبه فضای سبز در بافت مسکونی در خیابان فرهنگ
- تثبیت جمعیت موجود در محله امیریه
- تقویت و تشدید ارزش فرهنگی در مراکز تجمع مثل مراکز محله، مساجد و پارک‌های موجود در محله امیریه
- پیشنهاد پهنه‌های مختلط تجاری و اداری و خدمات با مقیاس فرا منطقه‌ای و بلندمرتبه در خیابان

منابع و مأخذ

۱) ایراندوست، کیومرث. (۱۳۸۷). جایگاه بخش غیررسمی در توانمندسازی اجتماعات فقیر، مجله هفت شهر، سال ۱، شماره ۲۳، صص ۴۰-۴۹.

۲) بمانیان، محمدرضا، رضایی راد، حسن. (۱۳۸۸). ارزیابی ویژگی‌های اقتصادی از محدوده تشخیص - فقر شهری با استفاده از تکنیک دلفی و AHP (مطالعه موردی: شهر کاشمر)، مدیریت شهری، جلد ۹، شماره ۲۸، صص ۱۵۳-۱۶۶.

۳) جواهری پور، مهرداد. (۱۳۸۰). چالش جهانی از فقر شهری، فصلنامه رفاه اجتماعی، جلد ۲، شماره ۶، صص ۱۲۷-۱۴۷.

۴) حاج یوسفی، علی. (۱۳۸۱). پدیده حاشیه‌نشینی شهری قبل از انقلاب، مجموعه مقالات حاشیه‌نشینی و اسکان غیررسمی، جلد اول، انتشارات دانشگاه علوم و بهزیستی و توان‌بخشی.

۵) خالدی، کوهسار. زورار، پرمه. (۱۳۸۴). بررسی وضعیت فقر در مناطق شهری و روستایی ایران، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۴۹.

۶) راغفر، حسین. ابراهیمی، زهرا. (۱۳۸۶). فقر در ایران طی سال‌های ۸۳-۱۳۸۶، فصلنامه رفاه اجتماعی، شماره ۲۴.

- European Comparison, Social Indicators Research, Vol. 2, No. 86, PP. 233-256.
- 20) Institute.
- 21) Liu, Y., Wu, F., 2006, Urban Poverty Neighborhoods: Typology and Spatial Concentration under China's Market Transition, a Case Study of Nanjing, Geoforum, Vol. 37, No. 4, PP. 610-626.
- 22) Notten, G., Keetie R., 2010, Cross-national Comparison of Monetary and Multidimensional Child Poverty in the European Union: Puzzling with the Few Pieces That the EUSILC, Provides, Brooks World Poverty
- 23) Paraschiv, M., 2012, Urban (in) Security and Assessment of Extreme Poverty: Residents Perception Referring to Homelessness in Bucharest, Procedia Environmental Sciences, Vol. 14, PP. 226 – 236.
- 24) UN-Habitat (2000). Human Settlements, conditions and trends. Retrieved December 7, 2002, from; <http://www.unchc.org/unon/unchc/habrdd/CONTENTS.html>.
- 25) WHO/UNICEF (2000). Global water supply and sanitation assessment 2000 report. Retrieved
- 26) World Bank, 2002, World Development Report 2001-2000 Fighting Poverty, Translation Management and Planning Organization, Publication Management and Planning Organization, Tehran. (in Persian).
- 27) Zainal, N. R., Gurmit, K., Nor Aisah A. & Jamaliah M. Kh., 2012, Housing Conditions and Quality of Life of the Urban Poor in Malaysia, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 15, No. 50, PP. 827 – 838.